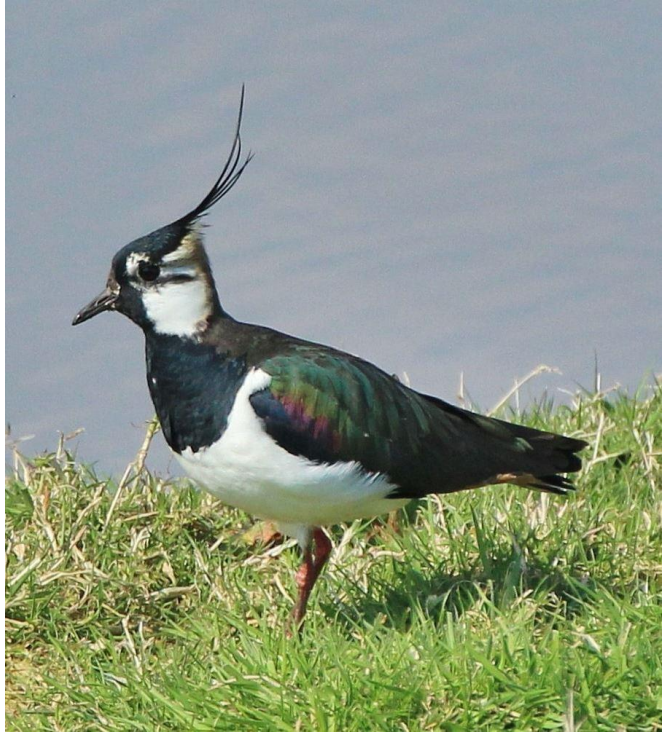

De Natuurvriend

**Mededelingenblad van de KNNV afd. Gouda e.o.
Nummer 2021-1**

Blad en afdeling

De Natuurvriend is het mededelingenblad van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV), Vereniging voor Veldbiologie, afdeling Gouda en omstreken. Het blad verschijnt drie maal per jaar in januari, mei en september.

De doelstellingen van de KNNV zijn natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Activiteiten zijn onder meer excursies, lezingen en cursussen. Er zijn 8 werkgroepen actief.

Website: <https://www.knnv.nl/gouda>

e-mail adres: gouda@knnv.nl

Contributie

Gewone leden: € 36,00

Huisgenootleden (zonder Natuurvriend en Natura) en jeugdleden € 17,00
Bankrek. NL60 TRIO 0320 0373 63
t.n.v. KNNV afd. Gouda e.o. te Gouda.

Opzeggen lidmaatschap: voor 1 november bij de ledenadministratie.

Kopij volgende nummer

Per e-mail in Word naar redactie@gouda.knnv.nl voor resp. 15 april, 15 augustus en 15 december.

Bestuur

Voorzitter

Frans Kingma, 0182-531615
kingmafrans@gmail.com

Secretaris

Lourien van der Hoek, 0182-532151
secretaris@gouda.knnv.nl

Natuurhistorisch secretaris

Jan Uilenbroek, 0182-618037
n.h.secretaris@gouda.knnv.nl

Ledenadministratie

Sari Bestebreurtje, 0182-511736
ledenadministratie@gouda.knnv.nl

Penningmeester

Marius van Rouwendal, 0182-526305
penningmeester@gouda.knnv.nl

Redactie Natuurvriend

Loes Kamer, 0182-395303
redactie@gouda.knnv.nl

Coördinatoren Werkgroepen

Plantenwerkgroep

Aafke ten Kate
veldbiologie-aafketenkat@hotmail.nl

Vlinderwerkgroep

Huig Bouter
huig.bouter@caiway.nl

Vogelwerkgroep

Nel Kempers
kemp1084@planet.nl

Weidevogelwerkgroep

Jur Broer
marja.jur.broer@planet.nl

Natuurbeschermingswerkgroep

Frans Kingma
kingmafrans@gmail.com

Werkgroep zoetwaterbiologie

Annemarie van Putten
amvanputten@hetnet.nl

Gierzwaluwwerkgroep

Rob Schröder
robschroder2807@gmail.com

Werkgroep tuinambassadeurs

Christa Schut
tuinambassadeurs.gouda@gmail.com

Inhoud

pg. 3	Van de voorzitter	pg. 10	Plantenwerkgroep meer dan twaalf morgens actief
pg. 4	Lezingen en excursies	pg. 12	Kievitbord
pg. 4	Minicursus tuinvogels herkennen	pg. 14	Zoetwater macrofauna
pg. 5	Vogelcursus 2021		Heempad
pg. 6	Minicursus bomen en heesters herkennen	pg. 16	Verslag van de vlinderwerkgroep
pg. 6	Bibliotheek	pg. 17	Ooievaar
pg. 7	Verslag van een excursie naar de Brouwersdam en Schouwen-Duiveland	pg. 19	Reactie KNNV op toekomstvisie "De Reeuwijkse Plassen"
pg. 8	Nestkastenonderhoud Gouwebos	pg. 21	Verslag van een publieksactiviteit
pg. 9	Voortgang Natuuracademie Reeuwijkse Plassen	pg. 21	Fotoverantwoording
		pg. 22	Activiteitenprogramma

Van de voorzitter

De corona pandemie heeft een groot deel van onze mooie plannen afgelopen jaar onmogelijk gemaakt. Zo hebben we moeten besluiten de algemene ledenvergadering voorlopig uit te stellen. Desondanks konden we (aangepast) toch nog wat activiteiten ontplooiën en probeerden we met extra nieuwsbrieven het contact met onze leden te onderhouden. We hebben niet stil gezeten. We kwamen op voor onze regionale natuurgebieden, zoals de Reeuwijkse Plassen, polder Stein, het Goudse Hout, polder Reeuwijk en de Oostpolder. We worden gezien als serieuze gesprekspartner en hopen zo mooie natuur in onze omgeving te behouden en te ontwikkelen. Gelukkig is er licht aan het eind van de coronatunnel. We zitten weer vol mooie plannen voor komend jaar. Het wordt ook spannend. Gemeenten moeten plannen maken over de fysieke omgeving. Waar wordt gebouwd, waar komen windmolens en waar is er nog ruimte voor natuur? Juist nu hebben we veel leden nodig die met het bestuur van de natuur genieten, haar bestuderen en helpen te beschermen.

Wijzigingen in het ledenbestand

Opgezegd hebben: Annet Bestevaer, Gert van Dijk, Michiel Janssen, Inge de Leeuw, Rob Okkes, Miranda Pieterse, hr. van Puffelen, Joke en Ruud Snoeker, Bregje Vellinga, Liesbeth Vervoorn

Overleden: Antoon van der Ark

Nieuwe leden: Eric van der Aa, Peter Eikenboom, Jan Willem Hoogendoorn, Mieke Kars, Bruno Koopmans, Bep van Leeuwen, Ben van Loon, Hans Schinkel, Rita Verstijnen.

Lezingen en excursies

Ondanks de beperkingen vanwege de corona crisis bieden we 3 cursussen aan: een minicursus tuinvogels die we online gaan geven, de vorig jaar onderbroken uitgebreide vogelcursus die we live willen doen en de uitgestelde cursus bomen en struiken herkennen. Voor de vorig jaar afgelaste midweek naar Zuid-Limburg hadden we een voucher gekregen. We hebben de midweek nu gepland in de eerste week van juni. Achterin deze Natuurvriend het activiteitenprogramma. Deze keer geen lezingen en alle excursies zijn in de buurt van Gouda zodat we niet behoeven te carpoolen. Het alternatieve programma van afgelopen zomer met een aantal wandelingen beviel goed. Daarom zijn weer een aantal wandelingen georganiseerd. Op de middenpagina een spelletje voor de dagen dat u toch thuis moet zitten. Hiermee kunt u zich voorbereiden op het komende weidevogel seizoen.

Vink (foto Huig Bouter)

Minicursus tuinvogels herkennen

Dit jaar is de nationale tuinvogeltelling op vrijdag 29, zaterdag 30 en zondag 31 januari. Ter voorbereiding bieden we een minicursus tuinvogels herkennen aan. De cursus bestaat uit een online theorieavond via Zoom op donderdag 21 januari van 20.00 tot maximaal 22.00 uur. Als praktische voorbereiding worden de deelnemers gevraagd dagelijks het aantal vogels in hun tuin te noteren. Hiervoor wordt een telformulier opgesteld. Als u geen tuin hebt noteert u de vogels in de wijk of een park. Voor deze cursus kunt u zich opgeven bij Jan Uilenbroek (j.uilenbroek@hccnet.nl). Er zijn geen kosten aan verbonden.

Vogelcursus 2021

Vorig jaar moest de vogelcursus halverwege worden afgelast. Aanvankelijk werd de cursus uitgesteld naar juni. Toen ook dat niet door kon gaan hebben we besloten de cursus te annuleren. De cursus in 2021 is met een paar wijzigingen hetzelfde als vorig jaar en bestaat uit 4 theorieavonden en 4 excursies. De theorieavonden zijn op donderdag van 20.00 tot 22.00 uur en worden gegeven in de kantine van de kinderboerderij in Gouda. Deze zaal is wat groter dan die van het infocentrum. De excursies zijn op zaterdag: 3 excursies op zaterdagmorgen en één de hele dag.

Het programma ziet er als volgt uit:

Donderdag 25 febr. Inleiding en wintervogels door Marius van Rouwendal

Donderdag 11 maart Vogels van duin en kust door Gert-Jan Pieterse en Stef Strik

Donderdag 25 maart Lentevogels door Marius van Rouwendal

Donderdag 15 april Weidevogels door Gert-Jan Pieterse en Stef Strik

De excursies zijn:

Zaterdag 27 febr. Surfplas in Reeuwijk

Zaterdag 13 maart Brouwersdam en inlagen Schouwen-Duiveland

Zaterdag 27 maart Vroege vogelexcursie Gouwe bos

Zaterdag 17 april Hooge boezem Haastrecht

De kosten voor deze cursus zijn voor leden van KNNV en IVN € 35 en voor niet leden € 50. Voor deze cursus kunt u zich opgeven bij Jan Uilenbroek tel.: 0182-618037, email: j.uilenbroek@hccnet.nl. Het aantal cursisten is beperkt tot 15 en cursisten van vorig jaar hebben voorrang.

Brandganzen (foto Huig Bouter)

Minicursus bomen en heesters herkennen

In de maand mei organiseren we opnieuw de minicursus bomen en heesters herkennen. Vorig jaar kon deze cursus niet door gaan i.v.m. de corona crisis. Dit jaar doen we een nieuwe poging. De cursus omvat een theorieavond op woensdag 12 mei en een excursie op zaterdag 15 mei. De theorieavond is van 20.00 tot 22.00 uur met een praktisch gedeelte na de pauze en is voorlopig gepland in het infocentrum Heempad. De excursie is van 10.00 tot 12.00 naar de geluidswal. De cursus wordt gegeven door Marjan Veerman. Het accent zal tijdens het praktische deel van de cursusavond liggen op inheemse boomsoorten en hun kenmerken. In de inleiding wordt ingegaan op de plaats van bomen in het plantenrijk. Wat is het verschil tussen een boom, een heester en een kruidachtige plant? Wat zijn coniferen? Waarom blijven loofbomen niet groen in de winter? Welke bomen zijn inheems in Nederland en in welk type landschap horen ze thuis?

De kosten van deze cursus zijn € 10 voor leden KNNV en IVN en € 15 voor niet leden. Voor deze cursus kunt u zich opgeven bij Jan Uilenbroek j.uilenbroek@hccnet.nl.

Bibliotheek

Medio 2020 hebben we de beschikking gekregen over een kelderruimte in de flat tegenover het infocentrum Heempad. Daarin zijn de dozen opgeslagen die voorheen onder de tafels in het infocentrum stonden. Ook de bibliotheek, die bij de natuurhistorisch secretaris thuis stond, is daarheen overgebracht. De lijst met boeken van de bibliotheek kunt u vinden op de website van de afdeling. Als u een boek wilt lenen kunt u contact opnemen met Maria Ket (mariajketmartin@kpnplanet.nl) en met haar een afspraak maken.

Verslag van een excursie naar de Brouwersdam en Schouwen-Duiveland

Ondanks de slechte weersvoorspelling reden we begin oktober met zeven personen gewapend met mondkapjes richting Zeeland. De eerste stop was op een dijk bij Stellendam met uitzicht op het drooggevalen wad. Hier zagen we naast talrijke andere steltlopers een Rosse grutto. De Rosse grutto (*Limosa lapponica*) heeft een iets opgewipte snavel en is te vinden langs de kust, terwijl onze bekende Grutto (*Limosa limosa*) een rechte snavel heeft en het binnenland prefereert. Na een tussenstop in restaurant Zoet of Zout voor koffie op 1,5 m afstand was de tweede stop de Brouwerdam. Hier zagen we verschillende grote sterns. De Grote stern is een forse stern met een wit voorhoofd. Verder liepen langs de dijk steenlopers, scholeksters en rotganzen. Ondanks de regen was er veel trek van lijsters, leeuweriken en witte

Grote stern (foto Marius van Rouwendal)

kwikstaarten. Het was dan ook trekvogelweekend. Er werd zelfs een verlate Gierzwaluw gespot. Bij de inlaat halverwege de Brouwerdam zagen we zoals te verwachten zeehonden en op de rotsen een in het gelid staande rij aalscholvers. Op weg naar de Stompe toren van Koudekerke werd gestopt op de Stolpweg. Hier zijn akkers ingezaaid met zonnebloemen en kaardebollen. Dit is gebeurd in het kader van een Europees programma 'Partridge' genaamd waarbij boeren gestimuleerd worden om natuur op het boerenland te

herstellen. Een zwerm groenlingen en andere zangvogels profiteerden van de zaden van de zonnebloemen. Er boven cirkelde een Bruine kiekendief. Ook een Buizerd en een Sperwer waren hier op af gekomen. De Koudekerkse inlagen kleurden bruinrood van de zeekraal. Hier werden bergeenden en een Kleine zilverreiger gespot. De volgende stop was Plan Tureluur. Hier veel brandganzen, grauwe ganzen, smienten en krakeenden. De inlagen brachten niet veel nieuwe soorten behalve een Kanoet strandloper. Op de terugweg werd gestopt bij de Grevelingendam halverwege Schouwen-Duiveland en Flakkee. Aangezien het hoogwater was zaten op een vluchtplaats onder aan de dijk dicht opeengepakt een grote groep scholeksters, wulpen en rosse grutto's. Een mooi slot van een excursie met aanhoudend regen.

Jan Uilenbroek

Nestkastenonderhoud Gouwebos

In het Gouwebos te Waddinxveen hangen zo'n 35 nestkasten (meest kool- en pimpelmees) die jaarlijks door leden van de KNNV worden schoongemaakt en waar nodig vervangen. Ook in de Reeuwijkse Hout hangen ruim 30 nestkasten. Dit jaar zijn we met vier man, auto met aanhanger en twee ladders het Gouwebos ingegaan, zodat we met twee teams konden werken. We wilden het liefst in één dag klaar zijn omdat het niet zo eenvoudig is om een geschikte dag te plannen waarop we alle vier beschikbaar zijn en dat het bovendien droog is. Mede door het kappen van een flink aantal essen vanwege de essentaksterfte zijn er hier en daar wat kasten verloren gegaan. Dit najaar hebben we dat zo goed als mogelijk aangevuld, maar op sommige plekken zijn er nauwelijks geschikte bomen over. In totaal zijn er 5 nieuwe kasten opgehangen en is er 1 kast vervangen. Verder hebben we alle nestkasten genummerd en de GPS locatie genoteerd, zodat we ze ook weer gemakkelijk kunnen terugvinden. In alle nestkasten van kool- en pimpelmees is het afgelopen seizoen gebroed, van de twee spechtenkasten is dat bij tenminste één kast goed te zien, de specht heeft daar een kuiltje in de bodem uitgehakt zodat de eieren bij elkaar blijven liggen en niet weggrollen. De Grote bonte specht houdt overigens in het westelijke deel van het bos flink huis, waarbij hij probeert om de kool- en pimpelmeeskasten open te breken, om er zelf in te nestelen, of om de jonge mezen te roven als voedsel voor zijn eigen jongen. Bij één broedsel heeft dat wellicht geleid tot het vroegtijdig verlaten van de kast door de ouders in de eifase. Volgend jaar hangen we daarom tenminste een paar extra spechtenkasten op. De kast van de Torenavalk is wel

bezet geweest, maar niet duidelijk is of erin is gebroed. Wat de bosuilenkast betreft is het ook niet zeker of er is gebroed, maar wel is er een vleugel van een Kauw in de kast gevonden, waarschijnlijk toch een prooi van de Bosuil.

Alle kasten zijn nu weer schoon en geschikt voor het komend broedseizoen 2021. Deze winter worden de kasten gebruikt om te slapen en te schuilen bij slecht en koud weer.

Meerdere mezen van dezelfde soort zitten dan vaak in een kast, zodat ze elkaar tijdens een koude nacht warm kunnen houden.

Mat dank aan Ton Bos, Peter Duits, Wouter de Jong en Jan Kempers (die de nestkasten maakt).

Marius van Rouwendal

Voortgang Natuuracademie Reeuwijkse Plassen

De laatste minicursus van de pilot, met als thema 'waterkwaliteit' en waaraan het Hoogheemraadschap van Rijnland haar medewerking had toegezegd, stond gepland voor mei. Deze kon echter vanwege de eerste lockdown in verband met de corona crisis helaas geen doorgang meer vinden en werd aanvankelijk uitgesteld tot het najaar. In september werd nogmaals bekeken of deze aflevering gerealiseerd zou kunnen worden in oktober, echter vanwege praktische omstandigheden en de wederom aangescherpte coronamaatregelen is deze aflevering nogmaals uitgesteld en kan hopelijk in maart 2021 alsnog uitgevoerd worden.

Vanwege het succes van de drie wel uitgevoerde mini-cursussen van de pilot is het kernteam zich in juni gaan beraden over de wenselijkheid en de mogelijkheid om aan de pilot een vervolg te geven. Daarbij werd de conclusie getrokken dat de Natuuracademie Reeuwijkse Plassen in een behoefte voorziet en dat voortgang gewenst en realiseerbaar is. Vanwege het verzoek aan de Natuuracademie van een aantal verenigingen in het RP gebied om voor haar leden lezingen over het gebied verzorgen zullen de activiteiten van de Natuuracademie zich verder gaan uitbreiden op dit terrein. In de Gebiedsvisie Reeuwijkse Plassen, een visiedocument tot stand gekomen in

opdracht van Stichting Veen, wordt het belang van educatie voor het gebied nogmaals onderstreept. Het kernteam heeft daarom besloten tot het ontwikkelen van een educatieve toolkit, het ontwikkelen van filmpjes die ingezet kunnen worden voor educatieve doeleinden en het geven van uitgebreidere cursussen over aspecten van onderwerpen die in de pilot reeds aan de orde zijn geweest, ter verdieping. Daarnaast wil zij doorgaan met het organiseren van jaarlijks vier mini-cursussen. Al met al ambitieuze plannen waar middelen voor nodig zijn, die niet gegenereerd kunnen worden uit de contributiebijdragen van de leden. Als onderbouwing voor de subsidie-aanvraag werd wederom een projectplan geschreven en aangeboden aan de huidige wethouder met o.a. Natuur in de portefeuille, Odd Wagner. Ondanks het feit dat de gemeente Bodegraven-Reeuwijk er momenteel financieel niet goed voor staat, met name door de grote opgave met betrekking tot het sociaal domein (jeugdzorg, ook ondergebracht bij deze wethouder) waar de gemeente zich voor gesteld ziet, heeft de wethouder besloten de gevraagde subsidie toe te kennen. Het kernteam is daarover bijzonder verheugd en beschouwt dit dan ook als een erkenning van de gemeente voor het belang van educatie over dit waardevolle gebied.

Loes Kamer

Plantenwerkgroep meer dan twaalf morgens actief

Elk zomerhalfjaar inventariseert de plantenwerkgroep in een gebied van een vierkante kilometer de aanwezige plantensoorten. De waarnemingen geven we door aan FLORON, die ze (na validatie) opneemt in de landelijke verspreidingsatlas. Dit jaar kozen wij kilometerhok 112-448. Het hok omvat een deel van de buurtschap

Twaalfmorgen ten oosten van Gouda, met wegbermen, sloten, het recreatieterrein dat grenst aan de plas Kalverbroek, en een deel van de aangrenzende veenweiden van Staatsbosbeheer (de laatste met beperkte toegankelijkheid) met interessante slootover- en watervegetatie.

De naam Twaalfmorgen is ontleend aan een oude oppervlaktemaat: een

morgen was een stuk land dat een boer op een ochtend kon bewerken. Per streek verschilde het oppervlak van een morgen. De Rijnlandse morgen was iets minder dan een hectare groot.

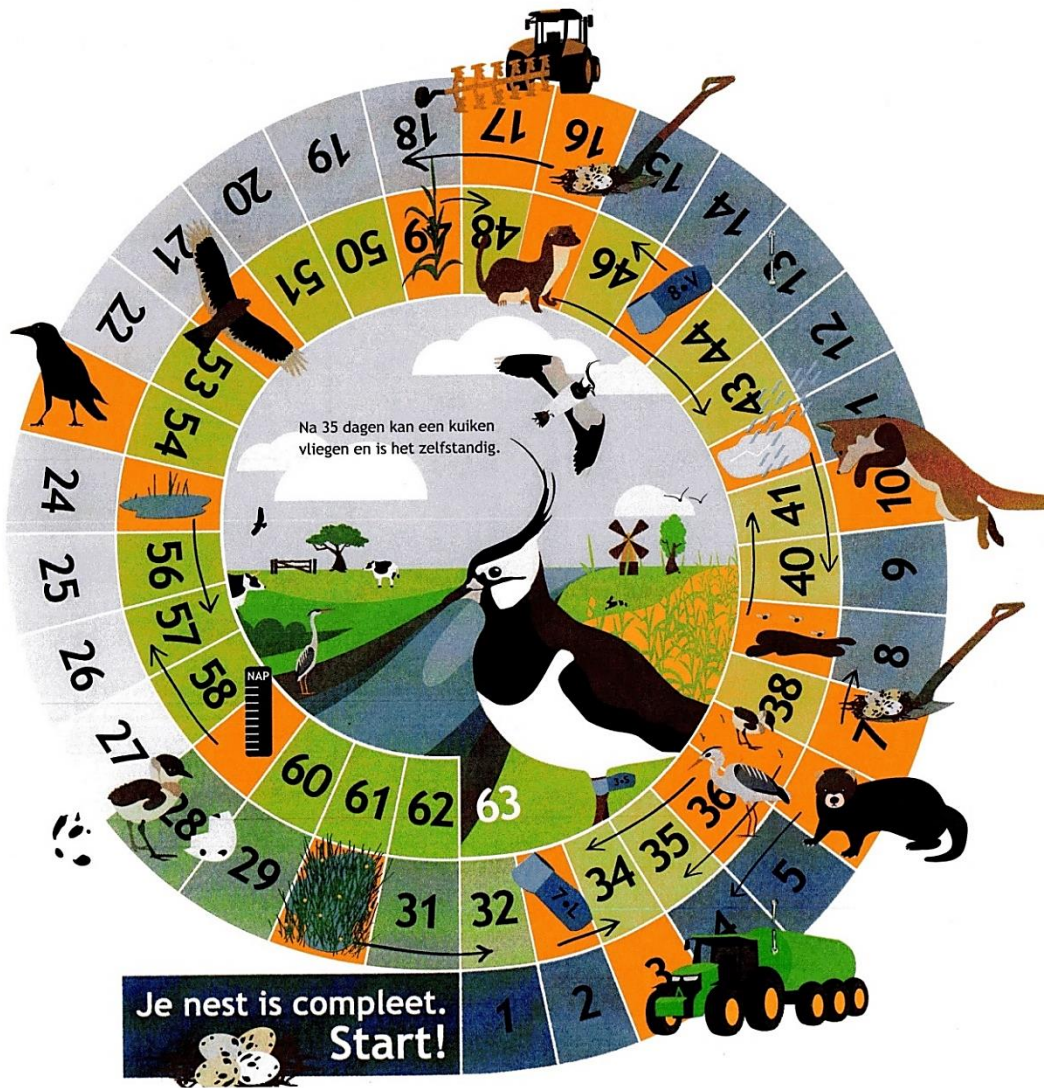
Noodgedwongen gingen wij dit seizoen veelal individueel of in 2- of 3-tallen op pad. Minder gezellig maar met het voordeel dat waarnemingen meer gespreid over de tijd waren (heel wat morgens!) zodat meer planten ontdekt werden. Ook volgden we zo de ontwikkeling van planten beter, zoals die van het Groot blaasjeskruid en de Reuzenbereklaauw. Soms gingen we terug om een bijzondere vondst nog eens te checken, zoals het Blauw walstro en de Slanke waterweegbree.

Uiteindelijk konden we een lijst met 236 soorten presenteren aan FLORON. Daarvan wachten op moment van dit schrijven nog 8 soorten op validatie. Wij moesten het dit seizoen voor het eerst stellen zonder de ons in januari ontvallen Antoon van den Ark. Wat misten wij hem! Zijn botanische kennis en de nauwgezetheid van zijn veldnotities en determinatiewerk hebben ons misschien wel een beetje gemakzuchtig gemaakt. Goede notities en aanvullend onderzoek met meegenomen plantenmateriaal zijn een must voor validatie achteraf. Ook gedetailleerde foto's van vindplaats en kenmerken kunnen helpen. Goed om te weten: Determinatie met foto-apps ObsMapp/iObs kan in het veld, mits daarna gecontroleerd met de Heukels. (FLORON-tijdschrift Planten nr. 11, april 2020).

De verslagen van de inventarisaties van afgelopen jaren zijn te vinden op www.knnv.nl/afdeling-gouda-eo/floron-inventarisaties of mail Aafke ten Kate (contactpersoon werkgroep).

Marjan Veerman

Kievitbord spelregels

1	eifase	START Je nest is compleet.
3	eifase	Je nest sneuvelt tijdens het bemesten. Ga terug naar start*.
6	eifase	Een zoogdier eet één van je eieren. Ga 2 stappen terug.
7	eifase	Een beschermer verplaatst je nest even vanwege werkzaamheden. Ga 1 stap vooruit.
10	eifase	Een zoogdier eet je nest leeg. Ga terug naar start*.
16	eifase	Een beschermer verplaatst je nest even vanwege werkzaamheden Ga 2 stappen vooruit.
17	eifase	Je nest gaat verloren bij ploegen. Ga terug naar start*.
23	eifase	Een vogel eet je nest leeg. Ga terug naar start*.
28	eifase	Na 28 dagen zijn je eieren uit. De kuikenfase kan beginnen!
30	kuikenfase	Je kuikens groeien op in vochtig, kruidenrijk grasland met natte greppels. Ga 2 stappen vooruit.
33	kuikenfase	Je kuikens worden geringd in het kader van onderzoek. Ga 1 stap vooruit.
36	kuikenfase	Een van je kuikens wordt opgegeten door een vogel. Ga 2 stappen terug.
37	kuikenfase	Je kuikens lopen op een perceel met weinig kruiden en dus weinig insecten. Je kuikens groeien niet. Ga 2 stappen terug.
39	kuikenfase	Er is een overvloed aan insecten omdat er koeienvlaaien liggen. Je kuikens groeien hard. Ga 2 stappen vooruit.
42	kuikenfase	Vorst aan de grond en veel regen. Je kuikens groeien niet. Ga 2 stappen terug.
45	kuikenfase	Een geringd kuiken wordt afgelezen door een vrijwilliger. Ga 1 stap vooruit.
47	kuikenfase	Een van je kuikens wordt opgegeten door een zoogdier. Ga 4 stappen terug.
49	kuikenfase	Perceel wordt ingezaaid met mais. Een kuiken gaat dood. Ga 1 stap terug.
52	kuikenfase	Al je kuikens worden opgegeten door een vogel. Ga terug naar start*.
55	kuikenfase	Je hebt een plas-drasperceel gereikt: goed opgroeigebied. Ga 2 stappen vooruit.
59	kuikenfase	Laag waterpeil, de kuikens kunnen niet bij de wormen. Ga 2 stappen terug.
63	kuikenfase	Na 35 dagen kan een kuiken vliegen en is het zelfstandig.

Terug naar start. Je kunt als kievit maximaal 2x opnieuw beginnen met een nest en dus twee keer opnieuw beginnen aan het spel.

Zoetwater macrofauna Heempad

Op zondag 16 augustus hebben we vanuit de zoetwaterwerkgroep de sloot en de vijver achter het infocentrum aan het Heempad bemonsterd. Dit in het kader van de Week van de Veldbiologie om te kijken welke macrofauna in de sloot aanwezig is. Normaal gesproken nemen we op een locatie 3 monsters, te weten een van de oevervegetatie, bodemvegetatie en de bodem. De vijver was behoorlijk vol gegroeid, waardoor het nemen van een bodemonster niet mogelijk was. Rondom de hele oever van de vijver stond veel riet en waterdrieblad, waardoor een scherpe afbakening tussen bodem en oevervegetatie ook niet echt aanwezig was. Daarom is het bij een oevervegetatiemonster gebleven. Een tweede oevervegetatiesmonster hebben we genomen langs de sloot net achter het infocentrum.

Vijver

Een aantal soorten domineerden de vangst. Veruit het meest aanwezig waren haftenlarven (*Cloëon*), Puntige blaashoren (*Physella acuta*) en nimfen van waterwantsen. Ook opvallend veel aanwezig waren kreeftachtigen van de familie *Crangonyctidae*. Deze lijken op vlokreeftjes (*Gammaridae*), maar zijn net wat slanker en snellere zwemmers. Naast deze kreeftachtigen troffen we ook waterpissebedden (*Asellidae*) aan in de vijver. Naast de vele nimfen, troffen we ook duikerwantsen (*Sigara*) en schaatsrijders (*Gerris*) aan. Ook de muggen waren goed vertegenwoordigd waaronder de larven van pluimmuggen (*Chaoboridae*), dans- of verdermuggen zonder buisjes (*Chironomidae*) en larven van knutjes (*Ceratopogonidae*).

Ook de vangst van een libellen larve van een glazenmaker (*Aeshna*), juffer larve van een Lantaarntje (*Ischnura*) en Diksprietwaterkever (*Noteridae*) is vermeldenswaardig, hoewel we slechts 1 exemplaar van ieder gevangen hebben. Tenslotte is de aanwezigheid van de Kapslak (*Acroloxus*) opvallend. Deze slak leeft op grove waterplanten zoals riet en leliebladeren (onderkant). Doorgaans is dit een schaarse soort in schepnetvangsten, maar hier hebben we meerdere exemplaren aangetroffen. Dit heeft wellicht te maken met de aanwezigheid van dikke rietstengels en het waterdrieblad.

Sloot achter infocentrum

Ook in het slootmonster domineren de haftenlarven (*Cloëon*), Puntige blaashoren (*Physella acuta*) en nimfen van waterwantsen. Net als in de vijver hebben we ook hier de Kapslak (*Acroloxus*), duikerwantsen (*Sigara*) en

Haftenlarve (*Cloëon*)

Kreeftachtige (*Crangonyctidae*)

Libellenlarve glazenmaker (*Aeshna*)

Jufferlarve Lantaarntje (*Ischnura*)

Diksrietwaterkever (*Noteridae*)

Duikerwants (*Sigara*)

schaatsrijders (*Gerris*) aangetroffen. Specifiek voor deze sloot is de vangst van een Karperluis (*Argulidae*), Bootsmannetje (*Notonecta*), Tweeogige platworm (*Dugesia*) en watermijten (*Hydracarina*). Van die laatste waarschijnlijk een *Hydrochoreutes* soort. Tenslotte is het vermeldenswaardig dat er in dit monster een aanzienlijk aantal eipakketten van kokerjuffers hebben aangetroffen. Dit zijn geleachtige bolletjes met daarin fijne, bruine spikkeltjes. Al met al geen onaardige vangst op deze warme dag.

Dirk-Jan Saaltink

Verslag van de vlinderwerkgroep

Ook dit jaar zijn wij wekelijks op pad gegaan. Door covid-19 konden wij pas in juni beginnen met nacht vlinderen op onze locaties: Leersumse veld, Loetbos en Boskoop. De avonden met publiek konden door covid-19 geen doorgang vinden. De eerste avond in Leersum was bijzonder doordat wij twee nachtpauwogen op het doek kregen met nog vele anderen soorten. Het aantal nachtvlinders waren er meer dan vorig jaar, maar het aantal soorten was minder. Heel bijzonder was dat wij op een avond drieëndertig zwart weeskinderen hadden. Het was het jaar van de weeskinderen zoals het Zwart, Rood en Karmozijnrood weeskind. Ook dit jaar zijn er weer nieuwe nachtvlinders geteld waaronder de Geveerde witvleugeluil en micro's zoals de Alantpalpmot, Armbandmot, Esdoorn scheutboorder, Gewone zebromot, Groot platlijffe, Lucifer bladroller en Spirea bladroller.

Aad Spee

Karmozijnroodweeskind (foto Huig Bouter)

Ooievaar (foto Marius van Rouwendal)

Ooievaar

“Stop, niet dichtbij!” Ik sta naar een Struikrietzanger te kijken. Een vogel die goed gedijt onder de droogte in NL. Het is dringen om een goed standpunt in te nemen. Het afstand houden, want corona-afstand telt ook hier, kost sommigen veel moeite. Mijn ellebogen steken onvoldoende uit en om veiligheidsredenen geniet ik op gepaste afstand van deze bijzondere waarneming. Geen bewijsfoto helaas.

Er zijn meer vogels die het door aanhoudende droogte goed doen in ons land. Roze spreeuw is vaker dan andere jaren gezien en van de Grauwe vliegenvanger heb ik liefst 7 broedplaatsen gespot op mijn inventarisatietocht langs de Zwarte stern vlotjes in de Krimpenerwaard.

Klimaat is hot, letterlijk en in overdrachtelijke zin. Ondertussen sta ik onder een boom, de schaduw redt mij van een zonnesteek. Mijn zicht op de Struikrietzanger is geheel aan mijn oog onttrokken. Ik kijk naar boven en zie een ooievaar. Hij zeilt naar beneden en zonder lang te spieden ramt hij zijn oranje snavel in de grond. Een vette regenwurm. Hij laat zich gemakkelijk observeren, wit en groot en prachtig.

Een kwart eeuw geleden telde ons land nog vijf of zes paren wilde ooievaars. Dramatisch want sinds aller tijden waren ooievaars minstens zo talrijk als pasgeboren baby's. En zo leeft hij ook in ons voort, wit en schoon klemt hij de punten van de luier waarin de newborn wordt afgeleverd, in zijn sterke snavel. Dankzij herstel van het milieu door het bestrijdingsmiddel DDT te verbieden en het opzetten van broedstations zijn ooievaars gelukkig weer terug. Wie wel eens over de Nederlandse snelwegen rijdt, zal het beeld wel kennen: boven op een hoge lantaarnpaal, pal aan de snelweg. Geen uitverkoren plek lijkt mij, maar voor de ooievaar is het een uitgelezen plek. Goed zicht en geen predators, of het moeten de uitlaatgassen zijn van het onder hun doorstromende verkeer.

Nu zijn ooievaars trekvogels. Ze broeden overal in Europa en vertrekken eind augustus voor een lange trektocht. Ze vliegen via Gibraltar om de Middellandse Zee heen en vervolgens over de Sahara naar tropisch Afrika. Pas in februari komen de eerste ooievaars weer terug om hier een nest te bouwen.

Maar wie waarnemingen.nl een beetje volgt ziet dat ooievaars in de winter nog steeds in ons land aanwezig zijn. Op weg naar het noorden, op familiebezoek, het mocht nog, zag ik in december 2019 een flink aantal ooievaars in de buurt van Meppel rustig foeragerend in het weiland. Check op waarneming leerde dat het wel om een groep van 100 stuks ging die zich in die contreien ophield. Navraag leert dat in Meppel een fokstation is.

Inmiddels broeden er in NL volgens telling van Vogelbescherming zo'n 1100 paren. Een wintertelling van STORK, de onderzoeksorganisatie voor ooievaars in NL, telde in januari 2019, 547 overwinterende ooievaars. Het overwinteren wordt ook beïnvloed door een succesvol fokprogramma, waardoor een deel van de ooievaars rond de broedcentra blijft hangen.

Ook vogelorganisatie Sovon doet onderzoek naar ooievaars. Zij melden dat de ooievaars afkomstig uit fokprogramma's in toenemende mate weer 'wild' gedrag vertonen en zich dus ook over grotere gebieden verspreiden, inclusief de wintertrek naar Afrika. Overigens houden ooievaars niet van vorst en bij sneeuw en ijs hebben de overwinteraars daarom volgens Sovon de neiging beschutting te zoeken in Nederlandse steden. En dat is leuk, ooievaars in de winter op de daken. Vol verwachting klopt mijn hart....

George de Vries

Reactie KNNV op toekomstvisie ‘De Reeuwijkse Plassen’

Als deelnemers aan het OTRP (Overleg Toekomst Reeuwijkse Plassen) zijn, naast (water)eigenaren, gebruikers, recreanten en belangstellenden ook de natuurverenigingen KNNV, IVN en de Natuuracademie Reeuwijkse Plassen gevraagd te reageren op het discussiestuk ‘De Reeuwijkse Plassen: uniek verleden, evenwichtig toekomst’. Dit discussiestuk is door een projectgroep van de Stichting Veen opgesteld. De opzet is om de toekomst van het Reeuwijkse Plassengebied in kaart te brengen. De centrale vraag: wat is er nodig voor het behouden van een mooie en robuuste natuur, zodat er ook over 10 jaar voldoende ruimte is om te wonen, te werken en te recreëren. Hieronder volgt een samenvatting van de reactie van het KNNV.

Wij zijn positief over het feit dat Stichting Veen deze uitdaging aangegaan is met het opstellen van dit document als eerste aanzet, waarbij de hoofdthema's natuur, waterkwaliteit, recreatie, klimaatadaptatie, wonen en werken vanuit een opsomming van de problemen naar mogelijke oplossingen toe wordt gedacht. Het belang van samenwerking wordt daarbij benadrukt. De oprichting van een onafhankelijk gebiedsfonds, met de middelen om dit gebied te beheren en te ontwikkelen tot een kwalitatief hoogwaardig natuurgebied, met een coördinerende rol om kennis te bundelen en samenwerking te bewerkstelligen juichen wij toe, omdat met name de versnippering van eigendom en de daarmee samenhangende belangentegenstellingen en onoverzichtelijkheid naar onze mening een van de grootste problemen is.

Nieuwenbroekse Plas (foto Loes Kamer)

Voor educatie is een duidelijke rol weggelegd. Het belang van de oprichting en verdere uitbouw van de Natuuracademie past precies binnen het kader van de in dit discussiestuk geschetste route om het einddoel te bereiken. De oprichting van een kenniscentrum sluit hierbij nauw aan.

Aandacht is er voor het belang van de van oudsher aanwezige zonering in het plassegebied, zodat de functies elkaar niet in de weg zitten. Deze zonering wordt steeds verder aangetast door verdergaande bebouwing en recreatiedruk, waardoor natuur telkens weer het onderspit dreigt te delven. Wet- en regelgeving moeten hier een duidelijker afbakening in geven zonder 'grijs gebied' en er moet vaker en adequater op gehandhaafd worden, om zodoende rust, ruimte en openheid te kunnen waarborgen. De (her)vestiging van icoonsoorten als de Otter en de Grote karekiet dreigt hierdoor in het gedrang te komen, hoewel het gebied wel degelijk over de juiste habitat voor deze soorten beschikt.

De problemen zijn ernstig, complex en urgent. De enorme versnippering veroorzaakt veel vertraging in besluitvorming, stroomlijning en uitvoering van plannen. In dit visiedocument wordt een tijdpad geschetst van 10 jaar om het beoogde doel te bereiken: de inrichting van de plassen op een zodanige wijze dat belanghebbenden "met plezier genieten van het unieke karakter van het gebied, met een grote verscheidenheid aan plant- en diersoorten in een dichtbevolkte omgeving". Wij hopen van harte dat dit tijdpad gerealiseerd zal kunnen worden.

Loes Kamer

Verslag van een publieksactiviteit

De meeste publieksactiviteiten zijn dit jaar niet doorgegaan. De paddenstoelenexcursie op 4 oktober o.l.v. Paul van Drimmelen naar de Groene Wal ging wel door.

Op zondag meldden zich 13 deelnemers om met mij langs de Groene Wal te zoeken naar paddenstoelen. De meesten waren via de IVN op de excursie afgekomen en kwamen voor het merendeel niet uit Gouda. Er stond een flinke wind, maar de verwachte regen bleef uit. Bij het beginpunt nam ik wat coronamaatregelen om de uitleg voor iedereen veilig te laten verlopen. Omdat ik al de nodige paddenstoelen had meegenomen uit het oosten van het land, kon ik bij gebrek aan materiaal ter plaatse toch veel laten zien door uit dozen verschillende zwammen op een kampeertafel te leggen of door te geven. Zo waren er Gordijnzwammen, Houtzwammen en een paar zeldzaamheden als

de Zwartvoetkrulzoom naast uiteraard een Vliegenzwam die bij ons in Gouda zelden wordt gezien. Dat heeft dan weer met de bodemgesteldheid in Gouda te maken.

De plantsoenendienst had de week ervoor de Groene Wal grondig gemaaid en omgeploegd, zodat er maar weinig te vinden was. Soorten die zich binnen 2 dagen herstellen waren er wel, maar met niet meer dan zo'n 10 soorten viel de oogst flink tegen. Dat was niet aan de deelnemers te merken. Ze waren toch enthousiast en geïnteresseerd om een gids te kopen of nog een keer ergens anders een excursie mee te maken. De dag erna kon ik de deelnemers een fotocollage sturen en meer info over paddenstoelenboeken. Uit de reacties bleek dat dit gewaardeerd werd. Eén van de deelnemers stuurde mij de foto die hier is afgebeeld.

Paul van Drimmelen

Fotoverantwoording

Titelpagina	Kievit (foto Huig Bouter)
pg. 6	bloeiende paardenkastanje (foto Huig Bouter)
pg. 8	door spechten vernielde nestkast (foto Marius van Rouwendal)
pg. 11	plantenwerkgroep op pad (foto Jan Uilenbroek)
pg. 15	foto's gemaakt door Dirk-Jan Saaltink

Activiteitenprogramma (onder voorbehoud)

In verband met het risico op covid-19 besmetting zijn er deze winter geen lezingen. De meeste excursies zijn in de buurt van Gouda en kunnen zelf per fiets of auto bereikt worden. Als u wilt deelnemen aan een activiteit is aanmelding verplicht (j.uilenbroek@hccnet.nl).

Zaterdag 30 jan. Winterwandeling langs de Vlist.

We lopen vanaf de molen in de Hooge Boezem bij Haastrecht een rondje langs de Vlist. Lengte 5 of 8 km.

vertrek: 10.00 uur parkeerterrein zwembad de Loete.

begeleider: Marjan Veerman

Zondag 14 febr. Bezoek Hortus Botanicus in Leiden

De oudste botanische tuin in Nederland aangelegd in 1590. Hier kweekte Carolus Clusius de eerste tulpencollecties van Europa. Entree € 8, museumjaarkaart geldig. Gaarne opgeven i.v.m. vooraf reserveren. We gaan per trein.

vertrek: 10.21 uur trein Gouda Central richting Alphen.

begeleider: Jan Uilenbroek

Zaterdag 20 febr. Vogelexcursie Voorofsche polder

Hier verzamelen zich de grutto's na hun winterverblijf in Afrika.

verzamelen: 14.00 uur parkeerplaats van begraafplaats Alberdingk Thymlaan.

begeleider: Jan Uilenbroek

Zaterdag 6 maart Wandeling door de Krimpenerwaard

We wandelen de Tiendwegroute. Deze voert over de Gouderakse Tiendweg langs de Veerstablok en de polder Middelblok. Lengte ongeveer 14 km.

verzamelen: 10.00 uur bij het begin van de Gouderakse Tiendweg.

begeleider: Nel de Mos

Zaterdag 20 maart **Wandeling Steinse Tiendweg**

De wandeling voert vanaf het Steinse Groen in Gouda over de Steinse Tiendweg en terug langs de Hollandse IJssel over Haastrecht.

Verzamelen: 10.00 uur, Sjahrih singel

Lengte 6 of 10 km

begeleider: Marjan Veerman

Zaterdag 10 april **Vogelexcursie polder Bloemendaal**

In de polder Bloemendaal is een stuk plas-dras gemaakt voor weidevogels.

verzamelen: 10.00 uur bij tuincentrum Tas, Otweg 5, Waddinxveen

begeleider: Nel Kempers

Zaterdag 24 april **Fietsexcursie naar de Groen Blauwe zone**

Tussen Moordrecht en Westergouwe is een natuurgebied aangelegd waar we weidevogels hopen te zien. Ook verwachten we bij de oeverzwaluwenwand de teruggekeerde oeverzwaluwen.

Verzamelen: 10.00 uur parkeerterrein van Karwei aan de Voltaweg (op het industrieterrein tegenover Westergouwe)

Begeleider: Sari Bestebreurtje

Zondag 9 mei **Stadswandeling cultuur en natuur**

We maken een wandeling door de binnenstad van Gouda met uitleg over historie en over stadsplanten.

vertrek: 10.00 uur oude stadhuis op de Markt

begeleiders: Marjan Veerman en Lourien van der Hoek

Zaterdag 22 mei **Fietsexcursie in het Bentwoud**

We fietsen door het Bentwoud van Waddinxveen naar Benthuizen en terug.

Vertrek: 10.00 uur vanaf de ingang aan het Noordeinde (bij de rotonde Snijdewijklaan in Boskoop).

Begeleider: Jan Uilenbroek

De Natuurvriend is het orgaan van de afdeling Gouda en omstreken van de KNNV, Vereniging voor Veldbiologie. Het verschijnt drie maal per jaar.

**Afzender/ledenadministratie
Lage Gouwe 112
2801 LK Gouda**